

## ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

A kiadóhivatalban átvéve:	
Egész évre	16 kor.
Hegyedévre	4 »
Helyben bárhon is:	
Egész évre	20 kor.
Hegyedévre	5 »
Vidékre postán szállítva:	
Egész évre	24 kor.
Hegyedévre	6 »

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP

Megjelenik minden nap a hétfő és  
ünnepek utáni napok kivételével.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
Nagyvárad, Apáczai-utca 9.

A szerkesztőség kéziratok visszaszolgáltatásáért  
vagy megőrzéséért nem vállal felelősséget.

Előfizetések és hirdetések a  
kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes más ára 8 fillér.

## A legfontosabb probléma.

— Dr Vass József előadása. —

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A kulturának nagyon sok problémája van, sőt azt lehet mondani, hogy az egész kulturfejlődés maga is egy nagy probléma, amelynek sokféle módon próbáljuk megoldását megtalálni. Azonban bizonyos törvényszerűségek, előhalászásán, előbányászásán kívül azt hiszem, hogy megállapíthatjuk, hogy semmi pozitívot még eddig nem sikerült előmutatni. Ennek dacára úgy érzem magam, hogy akkor is, ha körülöttem nézem az agitációkat, akkor is ha belenézünk a modern irányba, úgy érezzük, hogy valami inferioróknak vagyunk kinevezve mi valamibe, a felfogásban, a meglátásban, az érületben, magyarázatban kevesebb értékűek vagyunk, mint azok, akik az ő állításuk szerint a legnagyobb problémát megoldották és a modern élet mértékét magukon hordozzák. Az a törvényszerűség, amelyre előbb utalva voltunk és amely a kultur problémát megoldani próbálja és amely önként a nagy sereg, a Grál, amely a csodatevő ve-szó, Zauberwort, a történelem materialisztikus fejlődésébe, a kulturában az a pont, melyért nem fogadnak el kultur embereknek, ez az a kérdés amelyért nem fogadnak el bennünket kulturába, a kulturfejlődés alsóbbjainak neveznek és épp azért az önként szíves figyelmét bátor leszek arra felhívni, hogy néhány percig itt, erről az elvről beszélni merjek és aztán megpróbálom megmutatni a Kulturproblémának a megoldását. Mélyen Tisztelt Hölgyeim és Uraim! Ez az anyagelvű felfogás a történelemben. Itt egyszerűen fejlődési elméletnek nevezem kultur-értelemben tehát ez a modern fejlődési kultur-szellem nem elégít ki engem, két pontot találunk, amelyekben hajótörést szenved. Az egyik az, hogy a mult kulturáját nem tudja megmagyarázni, a másik az, hogy nem tud utat mutatni a jövőben. Feltétlenül dekadenciáját jelenti ez a filozófiai felfogásnak, az hogy olyan elméletnek próbál adni szalonképességet, amely éppen azt nem tudja megoldani, aminek megoldására hivatott.

Mi az az elmélet a kulturszellemről? A materialisztikus történelmi fejlődés elfogad mindenféle tényező; amely valamilyen befolyással lehet az emberiség kulturfejlődésére, mert hiszen fejlődés van. Fejlődés van: ez egy óriási gondolat, amely a legújabb kor filozófiájának az érdeme.

Ez a történelmi fejlődéselmélet mindenféle tényezőt elfogad és beleiktat, elfogadja az anyagot, a testet, elfogadja az energiát, belső kényszerülést, külső szükségességet, faunát, florát, klímát, elfogad mindent, elfogadja a faji tulajdonságokat a kasztok ellentéteit, csak egyetlenegy nem akar beleiktatni a fejlődésbe: és ez a vallás.

Az ember amint előtünk van, aki ugyanaz a történelem nagy térképén, ami rabszolgája ennek a tudománynak, nem fejedelme, mert nem iktatta be az egyenlők közé az ember testiségét kívül levő azon nagy erőket, amelyek a lelkiesség képvisel. Tehát nem nézik az embert többre, mint részét az anyagnak, amely valamiképpen ezen fejlődés folyamán vagy szerencsés helyzet folytán különre differenciálódott, mint az anyag bármilyen része. Azt hiszem, hogy a materialisztikus filozófiának egyik

égbekiáltó rettentő állítása az, hogy ez az óra ugyanaz az anyag és nem különbözik én tőlem, az én igazi mivoltomtól lényegesen, de annyiban különbözik, hogy én pár millió esztendővel idősebb vagyok, az én anyagom idősebb, tehát több differenciálódáson ment keresztül. De magyarázzák meg nekünk azt a másik millió évet, amely alatt ez az óra gondolkodni fog (Zajos tetszés.) Ezt elhiszi a közönség!

Ezzel a magyarázattal, ezzel a mechanisztikus magyarázattal nem tudom megérteni a mult történetében a mult korszakot. Előismerem, hogy a Spencer-féle társadalomelmélet genialis, de például olvasom, hogy a természeti eszme megmérgezte a társadalomnak, valami mérget oltott bele ezen eszmék segítségével a társadalom vérébe, akkor kaptam egy gondolatot, amely azonban nem ad belátást azon három első keresztény század lüktető életébe, eszmevilágába. Ezen elmélet nem ad megértést számomra s oly hidegen állok ezen századok megértése előtt, ha ezt a tételt elfogadom, mint amilyen hidegen áll előttem ez a lámpavas.

Én elismerem annak az angol írónak: Book Adámnak felállított tételét a fejlődésre nézve: hogy dinamikus erők és egybehatások létrehozták először a papi, azután a katoai typust, s kifejlődött végre a tőkés typus s most minden áron együtt uralkodik. Ez a három adja az uralkodó osztályt s a sok millió ember adja az elnyomott osztályt. De ezen tétel segítségével nem tudom megérteni, hogyan fejlődünk mi eddig, nem tudom megérteni ennek a segítségével, a modern ember történelmi helyzetét, nem tudom megérteni a folytonosságot, amelynek lennie kell köztem, ezen a helyen prédikáló ember s a rastrumról beszélő ügyvéd között. Ezt nem tudom megérteni. Ennek az anyagelvű magyarázatnak legnagyobb hibája az, hogy nem tudja megmagyarázni a multat. Ez a mult valamikor jelen volt, ebben a multban az életről gondolkodtak, lelkesedtek, lendültek, virultak, nőttek, könnyeket hullattak, szívöket törték s szívök duzzadott. Ezt nekem a történelmi anyagi felfogás, ez a hypothesis megmagyarázni nem képes. Azonban nem tud nekem ez a felfogás utakat nyitni a jövőben sem. Kérdezem, kereselem azt a bölcselő embert, aki nekem meg tudná mondani, hogy milyen lesz a következő századokban az emberi fejlődés. És kereselem azt az embert és kívánom az ellentáborból, hogy előálljon és megmondja nekem azt, hogy milyennek kell lennie a jövő fejlődésének. Lehet valami jóvendőlésfélé: hogy a tőke majd így-ugy koncentráliódik, tehát 50 vagy 100 év múlva így meg így lesz. Hol van az a bölcselő, aki azt mondja nekem, hogy így kell lennie a kulturfejlődésnek? Ez a felfogás, amelyet folyton ellenünk állítanak, kellene, hogy megmutassa az irányt és megtanítsa az emberiséget, hogy abban az irányban kell fejlődnie. Amde ezt sem tudja megmutatni.

Vagy talán az lesz a kultura, amikor repülőgépen jövök Váradra megegyezem, hogy mindenki automobilon fog járni vagy hogy nem lesz többé szegény ember vagy hogy megtalálják a villamoserők titkát, vagy megismerjük az anyagok teljes állapotát; vagy meg-

találják a rák, a tüdővésznek orvosságát? Ez lesz-e a kultura. Nem tudom, ők sem tudják. Vajjon nem lesz-e akkor már az anya szívében többé fájdalom gyermeke sírján, nem lesz-e már sóhaj. Azt mondják, hogy az anyagi bajok megszüntetése már eltűnteti a halállal járó félelmet? A tehetős anyagi viszonyok között élő Ady Andre pesszimizmusa vajjon anyagi gondoktól fakad? Nem, hanem a modern ember történelmi anyagelvi felfogásnak alapján áll. Egy Wilde Oszkár, Molnár Ferenc örületes szellemetes pesszimizmusa talán a szegény emberek lelkéből fakad? Vagy egy Ibsen drámai pesszimizmusa az anyagi gondokkal küzdő emberekkel foglalkozik-e? Ugye nem? Ugy látom, hogy a hypothesis egy-egy kérdésre ráteszi szalonkestyűs kezét és midőn megnézzük, hogy mire tette rá, akkor azt mondja, hogy más kérdéstről van szó.

Mélyen tisztelt Uraim és Hölgyeim! A kulturproblémát akarja megmutatni ez a sokat dicsegtetett elmélet. Nem sikerül neki. Szerinte olyan a kultura, mint egy virágoskert, amely tele van bozóttal, fákrügyeznek s önnerejükkel pattannak ki a rózsabimbók s az ember, mint egy idegen elem sétál e szép kertben. Nem ilyen a kultura; olyan mint az a ház, amelynek minden egyes követ én raktam össze, faragtam ki, amely házon az én stílusom van.

Országát a kultura, amelyre én hordom a köveket, lesimitom az utat, hogy előrehalad-hassanak rajta s az utánam következő generáció a kultura ezen az országútján haladjon. Az én életem, a társadalom élete, mozgatója: ez kell, hogy legyen a kultura. A kultura az ember, a maga egészében, mivoltában. Nem lehet literrel, kilóval mérni a kulturát, erkölcsi érték nélkül nem áll az fenn. A történelmi materialisztikus elmélet nem magyarázhatja meg a Roland esetet soha. A becsületet, szeretetet ezen fejlődéselméletben nem lehet belevinni. Vagy azt nevezük kulturának — bocsánat, hogy e példát használom, de kell — hogy Párisban 1910. ben Drouisda asszony, a belga nők elnöknője azzal dicsekedett, hogy 20 év alatt 20 millió gyermek születését sikerült megakadályozni? Az etikusi értékek megromlottak. Letért a helyes vágányról az elmélettel a kultura s a helyes vágányra visszatéríteni nem tudja soha a történelmi materialisztikus elmélet, amely a kimondott szavakat hátsógondolattal kíséri s elveti a szeretetet, becsületet, kimondott szó értékét.

Erkölcsi értékek nélkül nem áll fenn a kultura. Minél több etikusi értékű egyén van a társadalomban, annál több szegénynek adunk megnyugvást és pihenést. Az állam a rosszat megakadályozni, a jót pusztán mindekkire ráparancsolni nem képes. De ez nem is célja. A társadalom hivatott erre. A társadalom tagjai. De azok, kik még egy gondolatot sem gondoltak végig, akik elégnék gondolnak anyai tudományt, amennyit egy utitáskába be lehet gyömöszölni, az ily társadalom azonban erre nem képes. Le kell szállanunk a kérdés gyökerébe, az ember lelkébe, a valláshoz.

Ha kereselem a katholicismus ellen irányuló nagy, erős támadások alapgondolatát és ha elhiszem, hogy meggyőződésből támadnak valásunk ellen, arra a gondolatra jutok, hogy egy esetben van helye e támadásoknak, ha a mi vallásunk nem jó, nem igaz. Es valóban ezzel állanak elő, de hogyan? Elismerik, hogy a jó öreg Livius létezett, de Krisztus létezéséről nem akarnak tudni. Hiába mondjuk, hogy ott a biteles történelmi bizonyíték a Szentírás, a négy evangélium, ezt nem akarják elfogadni.

Heckelre hivatkoznak. Aki nagyon furcsa módon magyarázza meg e könyvek eredését. Sz. Péter vezetése alatt az apostolok részvénytársasággá alakultak, Krisztus után a harmadik században mielőtt szétoszoltak volna, összejöttek a Vesta templomban és az eddigi oltár mellé állítottak egy új oltárt. A régi oltárt telerakták egy csomó addig megjelent könyvvel és rőpirattal és várták, hogy melyik ugrik át az új oltárra. És átugrott három könyv, a három evangélium, a negyedik, Jánosé ugrás közben a földre esett. Ezt nem én mondom, Hechel a tudós állítja Weltrátseljében. No hát, hogy ekkora hülyeséget miként állíthat józan ember, aki magát tudósnek tartja, az elképzelhetetlen. Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Bennem dúl a düh, mikor ezekre gondolok. Mert ha az ember komolyan vitatkoznia akar, akkor úgy illik, hogy ha én beviszek egy lat tudományt, akkor ők is vigyenek a vitába szintén ugyanannyi tudományt. Ehelyett azonban ők az én egy latnyi tudományom mellé bevisznek egy mázsa gorombaságot. Ok a tudomány helyett egyszerűen a negáció, a tagadás álláspontjára helyezkednek.

Mi mondhatjuk nekik Szent Agostonnal: mit beszéltek, hiszen ti tegnapiak vagytok, minket pedig 19 század igazol. Mi már csináltunk kultúrát! A krisztusi filozófia adott értékeket az emberiségnek. Semmiféle filozófia sem teremtett embertípust. Ellenben a vallás típusokat teremtett: a szeretet, a becsület, az önfeláldozás típusát, ideálokat adott. Eseményképe az élet és nem a filozófia. Ha igazi kultúrát akarok csinálni, akkor életet kell alakítanom a vallás eszméi szerint. Sajnos, sokan vannak, akik filozófiát csinálnak a vallásból. Ha a 12 millió magyar katolikus igazai életét várja, amit a katolicizmus igazságai magukban foglalnak, akkor nem neveznének minket infenióknak, akkor fényesen ragyognának a krisztusi igazságok.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim!

A francia-német háborúról olvastam mostanában és egy epizód nagyon megragadta a figyelmemet. Páris mellett egy kis falu mentén egy magaslatot kellett a németeknek elfoglalni, amelyre a franciák megszállva és megerősítve tartottak. A katonák előre látta a nagy véráldozatot s a katonák is látták. Csak annyit mondott nekik: Soldaten, wir müssen diese Höhen haben! És az ezredek egymásután indultak rohamba, a katonák nagy része ott veszett, míg végre megérkezett a várt segítség és a német-katolikus katonák kitarítása végre is legyőzte a franciákat.

Mélyen tisztelt Hölgyeim és Uraim! Mi nem engedhetjük, hogy ránk támadjanak, legyőzzenek bennünket, meggyalázzuk a kulturális képességünket. Meg kell töltenünk a kultúrát krisztusi szellemmel továbbra is, ezen a krisztusi alapon kell azt fejlesztenünk tovább, a 19. százados alapokon. *Wir müssen die Kulturhöhen haben.*

### Minisztertanács.

Budapest, márc. 1.

(Saj. tud.) A képviselőház mai ülése után Héderváry tanácskozássra hívta össze a kabinet tagjait. A tanácskozás igen rövid ideig tartott. A tanácskozással felhivatalos jelentést adtak ki, melyben megcáfolják a bécsi lapoknak azokat a közleményeit, melyekben a póttartalékosok visszafartásáról van szó. Az a hír mintha a hadügyminiszter a póttartalékosok visszafartása végett ártírt volna a magyar kormányhoz, egyáltalán nem felel meg a valóságnak. Később még egy cáfolatot adtak ki, melyben a kormánynak a választójog ügyében való állásfoglalásáról terjesztett híreket cáfolták meg.

## ORSZÁGGYÜLÉS.

### A képviselőház ülése.

Budapest, március 2.

Elnök Návay Lajos.

Jelenti hogy Benedek János sürgős interpellációt jegyzett be a *betiltott szociálista felvonulás* miatt, az ügyek előterjesztésére fél két órakor tér át a Ház.

Batthyány Tivadar gróf személyes megtámadtatás címen szólalt fel. Tegnap egy közbeszólás történt, melynek kapcsán a reggeli lapok is foglalkoznak azzal a dologgal, mintha ő a trónörökös kabinetirodai főnökével tárgyalt volna. Kijelenti, hogy ő nem ismeri és nem is tárgyalt soha a trónörökös kabinetirodai főnökével.

Polónyi Géza kijelenti Farkas Pál tegnapi közbeszólására, hogy ő eleven jezsuitát nem ösmer. (Nagy derűtlenség.)

Návay Lajos elnök jelenti, hogy Vertán Etele március 2—18-ig szabadságot kér.

Eitner Zsigmond indítványozza, hogy a Ház a szabadságot ne adja meg, s kéri a névszerinti szavazás elrendelését.

Návay Lajos elnök kijelenti, hogy a névszerinti szavazást elrendeli ugyan. de . . . (Felkiáltások balfelől mi lesz a tegnapi elmaradt indítványokkal.)

Vita után Vertán Etele kérelmére elrendeli a névszerinti szavazást, mely »G« betűvel kezdődik, előbb azonban öt perc szünetet ad.

### Szünet után

az elnöklést Beöthy Pál elnök vette át. A szavazás megejtetvén, a többség Vertán Etelenek a kért szabadságot megadja.

Návay Lajos, aki újra átvette az elnöklést, jelenti, hogy most felfogja tenni a kérdést a tegnapi kért szabadságokra s ennek kapcsán Kenedi Géza s azután Polónyi Dezső indítványaira, hogy elfogadják a ház.

Justh Gyula kijelenti, hogy az elnök ismét házszabályellenesen akar eljárni, amikor a kérdést úgy akarja feltenni, a hogy bejelentette.

Ábrahám Dezső a házszabályokhoz kér szót. A házszabályok úgy intézkednek, hogy az indítványok minden hó első hetében az elnök által bejelentendők, tehát, ha ma az előterjesztések felett a ház nem döntött, akkor az másnapra halasztódik és napirend előtt hozandó azok felett határozat.

Batthyány Tivadar gróf a házszabályokhoz és személyes kérdésben kér szót.

Polónyi Géza, Beöthy Pál, Návay Lajos felszólalásai után elrendelte az elnök a névszerinti szavazást. Az ülés további része a házszabályvitával telt el.

Végül az elnök indítványozza, hogy a holnapi ülés napirendjének első pontjával a mai vita folytatását s a második pontnak a véderőt tűzzék ki. Ezzel szemben Antal Géza ellenindítványt tesz. Javasolja, hogy a holnapi ülés I. pontjával a véderőt s II. pontjával a többi ügyet tűzzék ki.

Holló Lajos és Polónyi Géza ezt az indítványt házszabályellenesnek mondják, mire az elnök elrendeli a szavazást.

— A nagy zajban a munkapárt nem értette meg a kérdés feltételét és elvetette Antal indítványát.

A Justh-párt nagy aparáttal és éljenzéssel fogadta a szavazás eredményét. A munkapárt erősen tüntetett mire az elnök szünetet rendel el.

Szünet után az elnök újból megnyitja az ülést s a gyorsírói jegyzetből megállapítja, hogy a szavazás megtörtént, mivel azonban a Ház többsége nem volt tisztában a kérdés

feltételeivel, hajlandó a szavazást újból elrendelni.

A Justh-párt nagy lármával tüntetett az elnök kijelentése ellen, majd mikor az elnök mégis feltette a kérdést a Justh-párt egy intésre elhagyta a termet.

A szavazás megtörtént s a többség Antal Géza indítványát fogadta el.

Végül Benedek János bejelentette, hogy a szociálisták betiltott tüntetése tárgyában nem interpellál, mert az engedélyt a rendőrség már megadta.

Az ülés vége 2 órakor.

## A második közművelődési estély.

A nagyváradi katolicizmusnak nagy, eszményszámba menő napja volt a tegnapi. A Katolikus Kör az Országos Katolikus Szövetséggel karöltve tegnap tartotta második közművelődési estélyét, de ez az est többet, sokkal többet jelentett számunkra, mint amit maga a szó kifejez: bebizonyítása, gyönyörű kifejezése volt ez annak, hogy a kereszt, amely már tizenkilenc századon keresztül igazi kultúrát jelentett az emberiség történelmében, igazi, tökéletes, a szó legemesebb értelmében vett kulturmagaslatokra szórja fényét a jelenben és a jövő fejlődésében is.

Megfelelt a támadásokra, a kereszt, a katolicizmus ellen a »kultúra« nevében irányuló támadásokra dr. Vass József, megfelelő méltóképen, bebizonyítva ellenfeleinknek, hogy ők a nagyhangok, akik felőlünk lenéző ganynyal szoktak beszélni, akik minket infecióknak tekintenek, nem csináltak eddig sem kultúrát és nem fognak tudni a jövőben sem, nem tudnak értékeket felmutatni, míg a krisztusi kereszténység gyönyörű, hatalmas kultúrát csinált, nagy értékeket, ideálokat adott az emberiségnek. A kultúra magaslataira ők, az ő elveikkel nem fognak feljutni soha; a mi célunk, ami kötelességünk, hogy ezeket a kereszt fényében ragyogó magaslatokat elfoglaljuk.

A jogakadémia diszterme kicsi volt az óriási számu közönség számára. Elegáns hölgyközönség tette színessé a terem képét. Ott volt az egész katolikus intelligencia, sőt más vallásúak is nagyszámmal voltak képviselve. Jelen volt gróf Széchenyi Miklós v. b. t. t. megyés püspök és számos egyházi és világi notabilitás, Fetscher Antal, Kollányi Ferenc, Karácsonyi János, dr. Imre kuriai bíró, dr. Hoványi Gyula dékán stb. stb.

Fél hat óra után elcsendesedett a zibongó zaj, amikor Vucskits Jenő, főreáliskolai tanár lépett az emelvényre és *A művészet lelke és Krisztus filozófiája* címen tartott gyönyörű felolvasást. A nagyjértékű, mély, gyönyörű, felémelő gondolatokban gazdag előadást teljes egészében közölni fogjuk. Vucskits Jenő kiváló felolvasása művészi stílusával, a szobnól-szebb, nagy gondolatok kifejező erejével le tudja kötni a közönség figyelmét, mely őszinte érdeklődéssel hallgatta végig a felolvasást és lelkesen megtapsolta Vucskits Jenőt. A Krisztus filozófiájában, tanításában rejlt rendszert és művészetet fejtegette, kiemelve a krisztusi igazságokban levő szépséget, fenséget, ideálokat. Művészet, az örökkévalóság felé törekvő művészet ragyog felénk Krisztus tanításából, amelynek célja — és ez a célja a művészeteknek is — az örök ideálok felé való törekvés.

Azután zeneszám következett. Vucskits Ottóné ez alkalommal először mutatkozott be a közönségnek és pedig őszinte sikerrel. Beethoven: *Sonate Appassionata* I. F. moll. című darabot adta elő és művészi zongorajátékát zajosan megtapsolta a közönség.

A műsor utolsó pontja dr. Vass József a budapesti Szent Imre Kollegium igazgatójának

előadása volt. Percekig tartott a taps, mikor megjelent az emelvényen dr Vass József alakja. Valóban kiváló, nagy szónok. Már a kellemes, erős, esengő hangja, az alakja, a modora a fellépése is azzá teszik. Ezekhez a külső tulajdonságokhoz járul a még nagyobb belső, szellemi érték. Az előadást bő kivonatban lapunk vezető helyén közöljük. A közönséget valósággal magával ragadta, fellelkesítette. A beszéde végén felzúduló tapsorkán őszinte tüzes demonstráció volt a ma annyit támadott krisztusi eszmék mellett.

## A villamosmű szabályrendelete.

### A bizottság folytatta a tárgyalást.

Nagyvárad város villamos művének felügyelő bizottsága tegnap folytatta az új szabályrendelet-tervezet tárgyalását.

Ezzel a szabályrendelettel is úgy vannak, hogy amíg teljesen készen nem lesz a szabályrendelet, mindég nem lehet tudni, hogy nem bomol-e fel az egész.

A tegnapi tanácskozáson a városi főügyész tett olyan kijelentést például, hogy a szabályzat tervezet különben is törvénytelen, mert a törvény szerint, a város összes vagyonának kezeléséért a városi tanács felelős.

Különben a tegnapi tanácskozásán nagy részen a felett vitakoztak, hogy miként lehetne a cégjegyző igazgatók jogait úgy korlátozni, miszerint két cégjegyző együttesen tönkre ne tehessék, bérbe ne adhassák az egész villamos művet, vagy az üzem megváltoztatására szerződést ne köthessenek.

A folytatólagos ülésen Rimler Károly elnökölt s jelen voltak: Bordé Ferenc, dr Károly Irén, dr Thury László, dr Pácz Sándor, Belányi Imre, dr Adorján Emil, Fényes Manó, Niedermann Antal s Molnár Imre aljegyző.

A 9. §-nál kezdték a tárgyalást, amely szerint a városi tanács havonként legalább egyszer köteles olyan ülést tartani, amelyen kizárólag a villamosmű ügyeit tárgyalják.

A 10. §. magában foglalja azokat a kikötéseket, hogy mely ügyekben nem határozhat az igazgatóság s mely villamos ügyek tartoznak a törvényhatóság döntése alá.

E szerint az igazgatóság nem határozhat a villamos mű ingatlanainak anyagi megterhelés, azok eladása, bérbeadása felett s öt évnél hosszabb tartamu szerződéseket nem köthet.

Dr Károly Irén aggályosnak tartja, hogy a jogászok szerint a kereskedelmi törvény alapján két cégvezető aláírása elegendő arra, hogy akár eladják az egész villamos művet. Így két ember tönkre teheti a város milliókba kerülő művét.

Hosszas vita fejlődött ki e körül.

Dr Thury László a kereskedelmi törvényre hivatkozik s állítja, hogy a cégvezetőkre az összes jogok rá vannak ruházva. De hiszen így van ez ma is, mikor a tanácstagok a cégvezetőket. Két tanács tag aláírása elég arra, hogy bérbeadja a villamosművet, vagy a Drágán-vállalattal 50 évre áramszolgáltatási szerződést kössön. Ez az aláírás [kifelé kötelező, de az illetők a várossal szemben felelősek.

Rimler Károly nem tudja elképzelni, hogy ha szabályrendeletben kikötik, hogy eladás, bérbeadás stb.-re nem jogosultak az igazgatók, akkor is érvényes legyen ilyen irányu aláírásuk.

Dr Adorján Emil elismeri, hogy a kereskedelmi törvény úgy intézkedik, mint azt Thury főügyész mondja, de talán ezen úgy lehetne segíteni, hogy az érvényes cégjegyzést kettőről többre emelnék fel. Különben elfogadják az eredeti javaslatot, mert ha a szabályzatban ki lesz téve, hogy eladás és bérbeadás stb.-re az igazgatóság nem jogosult, erről a jóhiszemű vevőnek, vagy bérlőnek tudomással kell bírni. Ma sincs baj, hát a jövőben sem lesz.

Fényes Manó rámutat, hogy ez mindenütt így van. Az osztrák-magyar bank fiókjánál a két cégjegyző ha egy milliót aláír, az kötelező az intézetre. Másként nem is lehet, mert akkor zárlják be az igazgatók kezét.

Belányi Imre nem fél az eredeti javaslatától sem, mert az igazgatósági üléseken a tanács képviselője mindég jelen lesz s így a tanács tudomást szerez, ha azon nem a város és a mű érdekeinek megfelelő dolgok jönnek létre.

Dr Adorján Emil még bevinné a szabályzatba, hogy az energia beszerzésének változtatása a törvényhatóság joga. Ezen pótlással fogadták el az eredeti szakaszt.

A következő szakasz szerint a világitási bizottság a jövőben is megmarad, s ez elé a fontosabb köz- és magánvilágítási ügyek kerülnek.

A szabályzat II. része a személyzetről szól.

A vezetőigazgató felelősségéről szóló résznél Belányi kérte azt bevenni, hogy a mű igazgatója csak az igazgatóságnak tartozik felelősséggel, ezt azonban, hosszabb vita után nem fogadták el, hanem dr Thury László indványára bevették a szabályzatba, hogy ha valamelyik igazgatósági tag tudomást szerez oly határozatról, amelyet helytelennek tart s az ellen tiltakozik és jelentést tesz a városi tanácsnak arról, akkor a felelősség őt nem terheli.

A további szakaszok a beszerzésekről szólnak s megállapítják a villamosmű személyzetét a következőkben:

1. A mű igazgatója, akit szerződéssel alkalmaznak.

2. Irodai személyzet: 1 főkönyvelő, egy 2-od könyvelő, egy 3-ad könyvelő, egy fölölvasó, két irodatiszt, a pénzeszedők.

Hosszabb vita fejlődött ki, hogy pénztárnokokat és ellenőrt is alkalmazzanak, de erre nézve azt vették be, hogy az igazgatóságot felhatalmazzák, miszerint ezen állásokat esetleg átszervezze.

3. A műszaki személyzet: egy mérnök, egy főgépész, egy főszerelő, egy főszerelőhelyettes, két műszaki segéd, egy hálózatszerelő, egy ivlámpa kezelő, három segéd ivlámpa kezelő, három lámpagyújtó.

Megállapították az összes állásokkal járó díjazásokat és pedig három fokozatban, olyképen, hogy 5—5 évenként lépnek elő a magasabb fizetési fokozatba.

A szabályzat még hátralevő szakaszait újabb ülésen tárgyalják.

### A trónörökös audiencián.

Bécs, márc. 1.

(Saj. tud.) Ma délután Ferenc Ferdinánd trónörökös külön kihallgatáson jelent meg az uralkodónál. Az audiencia hír szerint a magyar politikai helyzettel van összefüggésben.

## UJDONSÁGOK.

\* Királyunk a bécsi eucharisztikus kongresszus védnöke. A madridi kongresszus utolsó napjainak különös jelentőséget adott az, hogy e napon Alfonz király udvarával együtt résztvett az ünnepségeken. A bécsi kongresszus azonban nemcsak az uralkodó háznak és az egész udvarnak jelenlétében fog lefolyni, hanem őfelsége a kongresszus legfőbb védőjének szerepét fogja vinni. E tekintetben a bécsi kongresszus egyetlen a maga nemében mert még sehol sem történt meg, hogy koronás fő vállalta volna e szerepet. Az idegenek, akik az eucharisztikus kongresszusra Bécsbe érkeztek, örömmel láthatják majd, hogy a kath. hitnek mily megragadó tanubizonyosságát szolgáltatják a legmagasabb helyről.

A kongresszus tartama alatt (szept 12—15) az Eucharisztika tiszteletére a Szt. István domban mindennap ünnepies pontifikális misék és litániák tartatnak, egyes püspökök és papok pedig szentbeszédet mondanak. Ezenfelül a Szent István dombban minden nap egy ünnepi ülés lesz. Szeptember 15-én Bécs gazdagon feldíszített utcáin át ünnepélyes körmenet fog vonulni. A főváros (és egész Ausztria) minden templomában a legméltóságosabb Oltárszentiséget imádásra teszik ki és a hívőket nagy számban részesítik a szent áldozásban. A külföldi résztvevőknek lakásáról, a fővárosban való kalauzolásáról, ugyisintén illesó vasuti jegyekről és különvovatokról az illető bizottságok idejekorán gondoskodni fognak. A kongresszussal kapcsolatban egyházművészeti kiállítás nyílik meg. A kongresszus költségei az ajándékokon s egyéb támogatáson kívül a tagdíjakból telnek ki. Ezek a következők: 10 K minden ünnepségre és ülésre, amelynek fejében azokivül még térkép, bécsi kalauz és utólag a kongresszus lefolyásáról szóló illusztrált könyv jár; 6 K ugyanezek fejében, de a kongresszus jegyzőkönyve nélkül; 2 K a kongresszusnak egyetlen tetszésszerinti napjára. Erkező egész csapatok számára a vasutakon árkedvezmény!

A kongresszusra vonatkozó minden küldemény és irat a Központi Irodához (Zentralkanzlei des Erich. Weit kongresszus, Wien I., Stephaus-platz 5, tel. sz. 9069) küldendő.

\* Séta a Körözsparton. Nagyvárad város közönsége egyik alkotást a másik után hoz létre a haladás, a szépités útján. Kivetkőzött a város a régi elhagyott állapotából és hogyha a miniszter nem hallgat immár kunyoráló szavaira, annak oka egyszerű, az t. i., hogy nagy alkotásai visszakiváncokznak a régi mult időbe. Legközelebb az Ezredévi Emléktérrel szemben levő Körözsparton járkált néhány buzgó városatyá. Amit ott láttak, igazán elszomorító és megreemtető volt. A felsőkereskedelmi iskolától egészen a felső vashidig a leggyalázatosabb szenny és piszok terül a köpartira, mintha egyenesen arra törekednének a város közegészségügyi felügyelői és köztisztaságügyi felügyelői, hogy megundorodják a közönség az itt való járás-kelestől. — A nagypiacról és az utcákról elhordott trágya, szemét, sőt még a hó is most, amikor a tavasz lehelete más helyen elvitte, mert előlvasztotta, itt büszkélkedik és a piszok alól

**A legszebb  
estélyi és bálipőők**

**MOSKOVITS Bémertéri fióküzletében.  
Szabott gyári egységárak.  
Telefon 687**

kikacsintgat gunyosan. Ennél még nagyobb baj is van. A városi realiskola vonalában a partfalat a lefolyó víz sodra megbomlasztotta, a nagy kövek már alá is hullottak a folyó medrébe és hogyha jönni fog a tavaszi áradás, lerombolja magát a partfalat. Hát nincs a városnak gátfelügyelője, hogy mindezt nem gondol senki sem?

\* **Adomány a Mensának.** Az Egyesült Biharmergyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részvénytársaság 50 koronát adományozott a nagyvárad kir. jogakadémia Mensának javára.

\* **A püspökségi erdőtisztikar új hivatali címzése.** Gróf Székényi Miklós püspök a püspökségi erdőtisztikarban ugyanazokat a hivatali címzéseket honosította meg, melyek az állami erdészethél nemrég behozattak. Ennek megfelelőleg az uradalmi erdészeti élén erdő-tanácsos áll, Balogh Kálmán, főerdőmérnökökké lettek Györy Géza, Ferencsik Odón, Sterba Szabolcs és Somogyi Géza, erdőmérnökökké Somogyi Ferenc, Heim Károly, Marosi Antal, Hesz Agoston, Békely Miklós, segéderdőmérnökökké Nagy-Váthy Béla és Kardoss Kálmán, az erdőgyakornok cím helyett pedig az erdőmérnök gyakornoki cím rendszeresített.

\* **Névmagyarosítás.** Lóvi Jakab biharosai lakosnak megengedte a miniszter, hogy vezetéknevét Lévaúra változtassa.

\* **Losschmiedt Odón temetése.** Az oly tragikus módon elhunyt Losschmiedt Odón őrnagy-hadbíró temetése tegnap délelőtt nagy katonai gyászpompával ment végbe a katonai csapatkórházból, ahol az éjjel Budapestről érkezett holttestet díszes ravatalra helyezte a Concordia temetkezési intézet. A temetésen a katonai tisztikar a tábornokokkal élőkön és előkelő polgári közönség nagyszámmal volt jelen. A gyászszertartást Beres tábori lelkész végezte segédlettel. A beszentelés után a katonai jelvényekkel díszített remek masszív érckoporsót a díszes négyiovas gyászkocsira helyezték és megindult az impozáns gyászmenet az olasz temetőbe, ahol örök nyugalomra helyezték az élte delén elhunyt kiváló katonát. A díszes temetést úgy Budapesten, mint Nagyváradon, valamint a holttest hazaszállítását Weiszlovits Adolf és fia temetkezési intézete végezte kiváló pontossággal. — Néhai Losschmiedt Odón volt cs. és kir. őrnagy hadbíró lelki üdvösségéért az engesztelő szent mise áldozat má d. e. a jelzett 10 óra helyett 9 órakor fog az olasz i plébánia-templomban bemutatatni.

\* **A derecskei iparosok az ipartörvény revíziójáért.** A derecskei ipartestületi előjáráságtól tegnap memorandum érkezett a vármegyéhez. A memorandumban igen élénk színekkel ecseteli az előjárás az iparosok mai helyzetét. Az előjárás véleménye szerint az iparosok mai helyzetének a jelenlegi ipartörvény az oka. Az iparosok helyzetének folytonos rosszabbodása napról-napra tapasztalható s ha ezen az állapoton nem segítenek, a magyar iparosságot semmi sem tudja visszatartani a végromlástól. Az ipartestületi előjárás arra kéri a vármegyét, hogy irjon fel a törvényhozáshoz, hogy a jelenlegi ipartörvényt minél előbb módosítsák.

\* **A tanítók háza.** Az Általános tanítóegyesülettől tegnap kérvény érkezett az alispáni hivatalhoz. A kérvényben bejelenti a vezetőség, hogy Biharmergyében internátust akar szervezni, melynek feladata lesz a tanítók árvaainak a neveltetése. Az internátás 250000 koronába kerül. A vezetőség arra kéri a vár-

megyét, hogy járuljon hozzá a kiadások fedezéséhez egy bizonyos összeggel, vagy pedig megfelelő évi támogatást nyújtson az internátus fenntartásához.

\* **Kötelező a korona érték számítása.** Biharmergye alispánja rendeletet adott ki, melyben tudomására hozza az alája rendelt hatóságoknak, hogy március első napjaiban a miniszter leirata szerint életbelép a korona érték számítás kötelező volta. Az alispán ezért elrendeli, hogy a kereskedők és iparosok minden egyes alkalommal csak koronában számítsanak s még a kirakatokban is a korona jelzést használják, mert ellenkező esetben a hatóság 200 koronáig terjedhető pénzbírsággal bünteti a törvény áthágóit.

\* **Meg akarnak ölni.** Tegnap este nagy riadalmat okozott a Szent László-téren egy szerencsétlen elmebajos ember. Pap Gusztáv kőműves [segéd] [ugyanis kétségbeesetten kiáltotta:

— Megakarnak ölni. Segítséget!

A kőművesegédet bevitték a rendőrségre, ahol megállapították, hogy már 5 évig volt az elmebajában és most is kitört rajta az elmebaj. A beteg embert a mentők bevitték az elmebajba.

\* **Kecskemét köszönete.** A földrengés által sújtott Kecskemét városa részére a főváros törvényhatósági bizottsága, mint ismeretes, 40 ezer korona segélyt szavazott meg, amely összeget annak idején rendelkezésére is bocsátotta Kecskemét városának. A város közönsége melegehangú átiratban köszönte meg a főváros adományát. A tanács a köszönetet tudomásul vette és elhatározta, hogy azt tudomásvétel céljából a közgyűlésnek is bejelenti.

\* **Megtámadott tanító.** Bihar községben az utóbbi időben nagyon elhatalmasodott az alkoholizmus. A garázdaemberek ennek folytán valósággal lehetetlenné teszik este az utcán való tartózkodást. Vasárnap este Kuki István református tanító, aki csak nem rég ment Biharra és így nem is ismerheti az ottani viszonyokat, lámpával kezében igyekezett hazafelé, Utközben nagy veszekedést hallott s odament, hogy megtudja a veszekedés okát. A veszekedők erre megtámadták a tanítót és kiütötték kezéből a lámpát s ha a tanító el nem fut, alaposan helyben hagyják. Az esetről tudomást szerzett a csendőrség is, mely megindította a nyomozást és a tetteseket kézre is kerítette. A tettesek vezetője Szabó Imre [nem is tagadja a cselekedetét, sőt hetykén vetette oda a csendőröknek:

— Megvertem én a feleségemet is,] amért értem jött, így járt volna Kuki ur is, ha elnem szalad a sötétbe!

A garázda emberek ellen folyamatba tettk a megtorló eljárást.

\* **Csak MAUTHNER-féle magvakat vásárolnak helyesen gondolkodó, számító gazdák és kertészek még akkor is, ha mások olcsóbbak volnának, mert tapasztalatból tudják, hogy ez csakis a magvak rovására és a vevők kárára lehetséges.**

\* **Trieszti kávépiac Nagyváradon.** A kávé olcsóbb lett! Aszódi Kossuth utcai kereskedő tudósítása. A már országosan ismert Aszódi 8féle zamatu pörkölt kávéja, mely a legjobb és legolcsóbb, frissen és meleg állapotban áll a nagyközönség rendelkezésére. Ara 1 kilo 4 kor. fél kilo 2 kor. negyed kilo 1 kor. Motorüzemű pörkölés és darálás.

x **Nincs itt a vadászat!!** Megkezdődött a tilalmi időszak, de az igazi vadász most már fokozott buzgalommal irtja a ragadozó vadakat s ha kellő sikert akar elérni, úgy fegyverét és patron szükségletét szerezze be szakembertől. Továbbá a legalkalmasabb idő a fegyverek teljes rendbehozására most van, míg a szalonkázás meg nem jön, tehát mindenkinek saját érdeke, hogy fegyvere rendben legyen mire újból szüksége lesz rá. A legelőkelőbb fegyvergyárosok fegyverei állandóan nagy választékban kezeség mellett található LADÁNYI JÓZSEF puskaművesnél, Nagyvárad, Rákóczi-út, Moskovics palota. M. kir. löporáruda. Telephon 269. — Tanoncz felvétetik.

**SELYEM TRIKÓ, GUMI TRIKÓ ÉS HALCSONTNÉLKÜLI FÜZŐ**  
eredeti párisi szabadalmazott gyártmány, csak

**Rosenzweig Rózánál**

kapható. Szalárdi-utca 9.

Különleges felöltők, kosztümök, blouzok és gyermekruhák a legnagyobb választékban

**Spitzer Béla**

női és gyermekruha áruházában  
Rákóczi-út.

A legfinomabb angol és francia ruha-vállalat!!

Olcsó szabott árak!

**SZINHÁZ.**

**Heti műsor:**

Szombat: Sárga liliom.  
Vasárnap délután: Karenin Anna. este: Virágcsata.

**Csapó Jenő vendéjátéka.**

Kellemetlen benyomást keltett a tegnapi esti vendéjátékos előadás. A beteg tenorista szerepére Kolozsvárról kérték le Csapó Jenőt, a kolozsvári Nemzeti színház tagját. A vendég alig tudott egy rövid délutáni próbát tartani s így nem csoda, hogy izgatott intonációval, merezz szemjétékkel kellett meglepődött partnereit dirigálnia az előadás alatt.

A második felvonás, a legénybucsjánál valóságos zavarban voltak a színen ajtánfigurák találkozásában.

A vendégművész különben viharos tapsokat kapott. Játéka rutinos; tánca tulheves, groteszk ugrásai visszatetszést keltettek. Inkább elegáns megjelenésével és egy pár eredeti trükkjével sepepte be a vendégeknél ugyis kijáró tapsokat.

**Sárga liliom.** A fővárosi színházak műsorára csaknem mindennap jut egy Biró-darab s a nagyvárad közönség igazán hálával adózik a színháznak, amely addig is, amíg Biró Lajos legújabb darabját színrehozhatja, — feleleveníti a kiváló író első nagyszerű darabját, a "Sárga liliom"-ot. A repriz ma este lesz s ez alkalommal először fogja játszani a főherceget Gózon Gyula, a hadsegédet pedig Thurányi Alajos. A

darab fő női szerepet Etsy Emilia játsza, a többi főszerepeket Téth Elek, Hunyady, Kabcs Béla.

**Vasárnap két előadás** lesz a színházban, délután Karenin Annát adja a társulat, este pedig felújítja Verő György csodaszép operettjét a Virágcsatát.

## ZENE ÉS MŰVÉSZET.

**A főgimnáziumi Liszt-ünnepély.** A vasárnapi Liszt-ünnepély műsora a következő:

1. Nyitány a »Fehér nő« c. operából. Előadja a főgimnázium zenekara.
2. Megnyitó. Tartja: Kovács J. Kandid, premontrai tanár.
3. Vörösmarty: Liszt Ferenchez. Szavalja: Békefi Imre VIII. o. t.
4. Smetana: Aus der Heimat. Előadják: Grósz Béla, Feldmann Hugó VIII. o. tanulók.
5. Liszt: F mol etude. Előadja: Thomán István.
6. Liszt, mint rapszódiaíró. Felolvassa: Smetka L. Ödön. Liszt rapszódiaiból vett illusztrációkkal kíséri Thomán István.
7. Liszt: E-dur polonaise. Előadja: Thomán I.
8. Liszt—Jókai: A holt költő szerelme. Melodráma. Szavalja: Reményi István, zongorán kíséri Staehó Tibor.
9. Liszt: Szent Erzsébet fogadása Wartburg várában. Előadja a főgimnázium énekkara.

**Kempen és Wilhelmus.** Kedden, március 5-én este a nagyváradai közönségnek a holland koncertművészek két legkiválóbbjával nyílik alkalma megismerkedni. Ezen az estén — mint a zenepártoló egyesület utolsó bérletes hangversenyén lép fel Jac. von Kempen a világhírű holland tenorista, akit Henry Wilhelmus, a kiválóan ismert jeles holland zongoraművész kísér. A délest iránt azt az érdeklődést tanúsítja a közönség, amelyet méltán megérdemelnek a közreműködő művészek. Az estélyre még meglevő jegyeket Vidor Manó árusítja.

## Igazságszolgáltatás.

**§ A féltékeny szerelmes.** Tripsó Károly érmihályfalvai fiatal husz éves legény beleszeretett egyik ottani szemrevaló leányba, Dobos Eszterbe. A szülők azonban kitiltották a házból a legényt, mert, mint mondták, nagyon fiatal még, katona sem volt és az ő leányuk, aki két évvel idősebb is nála, nem várhatja meg. A szerelmes legény azonban nem tudott megnyugodni, annál is kevésbé, mert a leány, aki viszont szerette őt, azt ígérte, hogy megvárja, míg végez a katonasággal. Telt-múlt az idő és közben elérkezett karácsony is, amikor karácsony második napján bába mentek Dobos Eszterék és a legény azt hallotta, hogy kőrő is jön Erselindről a házhoz. Emiatt azután nagyon elkéseredett és elkéseredésében alaposan berugott. A leány ilyen borközi állapotban nem akart táncolni a szerelmesével, ami még jobban bántotta Tripsó Károlyt. A bál után elment Debrecenbe, egy forgópisztolyt vásárolt és december 28-án úgy ment a lányhoz. Azt mondta neki, hogy ha nem lesz az övé, agyonlövi. A leány nem vette komolyan ezt a dolgot és azt mondta a legénynek:

— Melyik kutya ugat, az nem harap.

Ezekre a szavakra a legény elkéseredett dühében előrántotta a revolverét és rálőtt a lányra. Szerencsére azonban a golyó nemesebb részeket nem talált, úgy, hogy Dobos Eszter

pár nap alatt meggyógyult. Az ügyész szándékos emberölés büntetének kísérlete miatt emelt vádat ellene, azonban az esküdtbiróság, amely Csulyok Béla elnöklete alatt tárgyalta az ügyet, az esküdtek verdiktje alapján felmentette a szerelmes legényt.

## IRODALOM.

»A Kath. Hitterjesztés Lapjai.« ez évi 3 ik márciusi füzet a következő kiválóan érdekes tartalommal jelent meg:

A régi Aethiopia missiónak multjából. — Mongol földön. — Apostoli körut Libériában. — Hitoktató szerepe Gabunban. — Missiói tudósítások: Kisázsia. Az angorai missiók. — Kína. Mírigot kínai hit hirdető meggyilkolása. — Jua-si-kai kínai köztársasági elnök és a keresztények. — Előindul Pestis Bangalurban. — Celjon Kolombói missiók. — Afrika: Napirend a missiótelepen. — Ausztrália: Moran halála. — Uj Zéland.

Képek. Mongolország: Keleti hegyvidék madártávlattól. — Mongolország: Diszes láma kolostor. — Nyugat Afrika: Oriási kenyérfa. — Nyugat Afrika: Belső törzsfőnök. — Moran, Sidney biboros érseke. — Mírigot, Kínában meggyilkolt hit hirdető. — Kisázsia: Angorai földművesek. — Nyugat-Afrika: A lambarenei missiótelep.

A tanulságos és ismeretterjesztő képes havi folyóirat előfizetési ára: egész évre 6 korona. Megrendelhető »A Kath. Hitterjesztés Lapjai« kiadóhivatalában, Nagyvárad, Papnevelő intézet.

## TANÜGY.

**Allami iskola Biharillyén.** Tegnap délelőtt 14 tagból álló küldöttség járt Vasady Lajos tanfelügyelőnél Biharillyéről. A küldöttséget Szabadhegyi Ernő földbirtokos vezette. A küldöttség vezetője meleg szavakkal köszönte meg Biharillye községe nevében a tanfelügyelőnek azt a fáradozást, melyet az állami iskola felállításánál kifejtett. Biharillyén ugyanis az állam most 4 tanerős iskolát létesített s ennek érdekében járt közbe a tanfelügyelő. A küldöttség köszönetét szívesen vette a tanfelügyelő.

**Allami támogatást kérnek Miskolczi Ferenc dr főispán akciója alapján a magyarcsékei járásban Felsőpatak, Alsópatak és Toposd községek elhatározták, hogy felépítik a községi iskolát. A képviselőtestületől tegnap érkezett be az erre vonatkozó határozat. A testületek egyidejűleg arra is kéri a vármegyét, hogy eszközölje ki miszerint az állam az iskolák felépítésének 50 százalékát fedezze, ezenkívül az iskolákban a tanítók évi fizetését 900 koronával egészítse ki.**

## TÁVIRATOK.

### Koronázás Bulgáriában.

Szofia, márc. 1.

A koronázás augusztus 13-án Tirnovóban lesz.

### Uj forradalom Kínában.

London, márc. 1.

A Dail Mail-nek jelentik Pekingből: Inansikkaj katonáinak fosztogatása óriási mértéket ölt. Uj forradalom kitörésétől tartanak. A követségi negyedben a katonák harcra készen állanak.

### Egy millió ember sztrájkol.

London, márc. 1.

Tegnap este az ország összes szénbányáiban megkezdődött a sztrájk. Egy milliónál több munkás lépett sztrájkba és már most érezhető a szénhiány. A vasúti forgalmat megszorították. Számos gyár beszüntette a munkát.

### Megengedik a munkástüntetést.

Budapest, márc. 1.

(Saj. tud.) A munkások vezetői ma ismét bejelentést tettek a főkapitányságon. A munkások ezúttal arra kéri a rendőrség engedelmét, hogy hétfőn délelőtt az Andrassy-uton végig az Aréna-utig vonulhassanak ahol népgyűléssé fognak alakulni. A népgyűlésen a mai politikai helyzettel akarnak foglalkozni. A főkapitány a bejelentést tudomásul vette és az engedélyt megadta.

### Halálra gázolta a vonat.

Budapest, márc. 1.

Ma reggel hét órakor a Józsefvárosi teherpályaudvaron halálos baleset történt. Gyönyör József 25 éves mánkás át akart szaladni a síneken. — Mikor a pálya közepére ért, észrevette, hogy két ellenkező irányból jövő vonat közé került. Annnyira megijedt, hogy ugyszólván beleszaladt az egyik tehervonatnak mozdonyába, mely elütötte. A seerencsétlen embert holtan szedték ki a vonat alól.

### Egy anya öngyilkossága.

Sopron, márc. 1.

Mülner Mihály iparos 36 éves felesége az éjszaka ágyában egy izsebkéssel elvágta a nyakát és mire rátaláltak, meghalt. Az asszony rákbetegségben szenvedett és már napok óta készült az öngyilkosságra. Tegnap este elbucszott három apró gyermekétől, elrendezett mindent a házban, azután pedig lefeküdt ágyába, hol elvágta a nyakát.



REGÉNYCSARNOK.



## HELÉN.

Irta: Schmidt Amália. — Fordította: N. M.

(Folytatás) 66

— Valóban elfeledtem, vagyis, mielőtt jöttél, kissé szórakozott voltam, s ezért nem emlékeztem azonnal a dologra; de most már tisztán emlékezem. A földolag az, hogy Cons-tance ho'nap jön és hogy Goldbeck közel lévő jövöben gyakoribb látogatásait remélhetjük. De most gondoljunk arra, hogyan fogjuk őt és férjét megvendégelni. Mit gondolsz, itt ebédeljünk-e?

— Nem, azt hiszem jobb lesz a mi nap-pali szobánkban; az sokkal tágasabb és a konyhához is közelebb van; itt aztán kávézhatunk.

— Azt hiszem, igazad van; de most azt a boros kosarat kell felbontanod, melyet a mi-nap L...-ből hozattam; mert Ostitz urat valóban nem kímélheted meg oly borral, melyet a »Saz«-ban mérnek.

— Amint akarod. — felelt Louise és há-

lásan mosolyogva nyújtotta kezét barátjának. — De mit csinálunk a levessel? Szerda van és az egész városban nem lehet húst kapni.

— Oh Anna megöli a két legnagyobb tyúkot, akkor pompás levestünk lesz.

— Szegény Helén! És feláldoznád kedvenc tyúkjaidat?

— Csak azért ne tarts engem önzéstelennek, — mondá Helén tréfásan. — Meg vagyok győződve, hogy férjed annyira meg lesz hatva áldozatom által, hogy három nap alatt a vidéken található legszebb tyúkokkal fog kárpótolni.

Aki tudja, mennyi fontoskodással és mily örömmel szokás tárgyalni valamely kis, korlátozott háztartáskan a kitűnő vendégek részére készített rendkívüli lakoma ügyét, annak fogalma lehet amaz érdekeltségéről, melylyel a Helén és barátja között való tanácskozás folyt.

Még javában tanácskoztak, midőn az orvos sebesen bejött és Louise-t a nappali hobáka hívta.

Ez jól sejté, hogy a napszámos van itt, ki beteg felesége számára akarja elvinni az illető dolgokat és férjét sebesen követve az ajtóból visszakiáltott:

— E pillanatban ismét nálad leszek, Helén.

Brand visszament a uappali szobába, a vátakozó emberekhez; Louise pedig éléskamrájába sietett, hogy theát, cukrot és málna-lever hozzon.

Eszrevette, hogy Ferenc nagyon komoly s ebből következtette, hogy a szegény asszony állapota rosszabbra fordult. Es valóban úgy is volt. Midőn Louise a szobába lépett, az orvos így szólt:

— Reekingné nagy veszélyben van és ma reggel már tíz pióccát rendeltem neki, melyeket azonban nem rakhaták fel, mert a gyógyszerész sem ezeket, sem a rendelt orvosságot nem akarja kiszolgáltatni. Reeking még a mult tél óta tartozik neki valami kevéssel.

— Hiszen ez borzasztó! — hebegé Louise.

— Igen, borzasztó! — mondá Brand; — de ki kényszerítheti ezt az embert, hogy segítsen, ha saját szíve nem teszi? Adj hát Reekingnek három tallért, kedves Louise, hogy a szükséges gyógyszereket megvehesse a betegnek. Az egyik felét majd később le fogja dolgozni, a másik felét pedig szívesen odaajándékozuk neki, segély gyanánt, derék, istentől súlyosan meglátogatott felesége számára.

A szegény ember megörülve mondott köszönetet; de Louise habozva állt meg az ajtóban és aggodalmasan integetett az orvosnak, hogy menne ki vele; de ez, mint közönségesen most sem vette észre a jeleket és türelmetlenül mondá:

— Sebesen, sebesen, hedves feleségem! az előírt szereket lehető sietséggel kell alkalmazni. Hiszen csak nem engedhetem, hogy az a szegény, öt kis gyermekkel bíró anya segély nélkül haljon meg és épen oly kevéssé tehetem őt egészségessé pusztá nézésemmel!

Louise szívében teljesen igazat adott neki; de a váratlan kiveás miatt való ijedség, mint ólom szállt lábaiba. Egy pillanatra azt gondolta: »Csak legalább tegnap ne vásárolta volna össze azokat a fölösleges dolgokat!« de éppen akkor oly elégedetlenül nézett rá férje, igaz csak szokatlan lassúsága miatt, hogy Louise azt hitte, férje kiolvasta arcából a csendes szemrehányást.

Ekkor magamagát dorgálta meg, és olyan sebesen hozta el a pénzt amint csa tehetette. Kábultan halottá az elsiető szegény ember hállalkodását, melyekre az orvos nyájasan felelt. De midőn az ember eltávozott, Ferenc így szólt najéhez:

— Most az egyszer nagyon nehezedre esett az adomány, Louise.

Louise komolyan s egyenesen tekintett arcába, szelid, sötét szemei megzavarták egy kis ez orvost, maga sem tudta miért. Hogy ezen nyomasztó érzelmétől megszabaduljon, türelmetlenül kérde:

— Van még valami mondani valód?

(Folyt. köv.)

## KÖZGAZDASÁG.

Gabona üzlet.

**Borgida Béla és Társa jelentése**

Budapesten

A gabonatőzsdén tegnap alaposan lanyha irányzat uralkodott úgy a határidőben, mint a készáruban.

Határidők sárlata:

Áprilisi buza (1912)	— —	11.76
Októberi buza	— —	10.84
Áprilisi rozs	— —	10.41
Októberi rozs	— —	9.08
Áprilisi zab	— —	9.99
Októberi zab	— —	8.31
Májusi tengeri (1912)	— —	8.79
Juliusi tengeri	— —	8.78

Budapesti értéktőzsde.

Magyar Általános Hitelbank nagyváradi fiókjának távirati jelentése.

Magyar hitelrészvény	— —	870.50
Osztrák hitelrészvény	— —	657.70
Jelzálogbank	— —	502.50
Leszámitoló és pénzváltó	— —	578.—
Közúti vasut	— —	810.—
Osztrák államvasut részvény	— —	745.50
Salgótarjáni kőszén	— —	749.—
Városi vasut	— —	432.—

A szerkesztésért felelős:

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

## VARJU FERENC

műbútor asztalos  
**DAMJANICS-UTCZA 30. SZ.**

Készít minden néven nevezendő modern butorokat stb. — Elvállal javításokat jutányos árban.

## A Biharmegyei Gazdák Áru és Hitelintézete rt.

Nagyvárad, Nagypiac-tér, Andrányi-ház.

Befizetett alaptőke: 1.000.000 korona

Elfogad takarékbetéteket, ha azok állandók 5%<sup>o</sup>-os kamatoztatásra, továbbá folyószámlai betéteket is elfogad.

A betétkamatadót az intézet fizeti.

Folyószámla hitelt nyújt legkedvezőbb feltételek mellett.

Leszámitol váltókat a legelőnyösebb kamattal mellett gazdálkodók, kereskedők és iparosok részére és foglalkozik mindenemű bankszerű beszedésekkel (incassó) olcsó díj mellett.

Előleget nyújt értékpapírokra, terményekre és árukra; kölcsönöket ad előnyös törlesztés mellett.

Jelzálog és törlesztéses kölcsönöket folyósit házakra és földbirtokokra

## Hirdetések

felvétetnek a kiadóhivatalban.

## Sarkadi és Szánthó TORONYÓRA GYÁRA

Nagyvárad, Damjanits-utca 30.

Ajánlja 1 hétben egyszer felhuzandó és 1 napban egyszer felhuzandó toronyóráit „szegecs” és „szabadlengésű” járattal, réz kerekkel. — Olcsó árak.

TÖBB ÉVI JÓTALLÁS.

VILLANYERŐ BERENDEZÉS.

SAJÁT HÁZ. ÁRJEJYZÉK KIVÁNATRA.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.

## Hirdetmény.

A Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság 1912 január 24-én tartott közgyűlése elhatározta, hogy a társaság részvénytőkáját 7500 drb uj 200 koronás n. é. részvénykibocsátása által két millió ötszáz ezer koronáról

**négy millió koronára**

emeli fel.

Ezen uj 7500 drb részvény átvételére a régi részvényesek elővételi joggal bírnak a következő feltételek mellett:

1. Az uj kibocsátású részvények 250 kor. vételárban bocsájtatnak ki, melyből 200 korona az alaptőkéhez, 50 korona a rendes tartalék-alaphoz csatoltatik.

2. Minden 5 régi részvény birtokosának 3 uj részvény átvételére van joga. Tartozik azonban a 250 korona vételáron felül darabonként 3 koronát bélyeg- és kiállítás-díj címén megfizetni.

3. Az elővételi jog gyakorlásának záró határideje 1912. február 20. Az ezen határidőben elővételi jogot gyakorolt régi részvénybirtokosok tartoznak:

1912 február 20-ig darabonként	53 koronát
1912 március 15-ig	100
1912 április 10-ig	100

valamint 1912. január 1-től a fizetés napjáig járó 6 százalékos kamatot az intézet pénztáránál készpénzben befizetni.

Az uj részvények 1912 január 1-től kezdve az üzlet haszonban részesülnek.

Felkérjük ennél fogva mindazon t. részvényeseket, kik a kibocsátandó uj részvényekre az elővételi jogot gyakorolni óhajtják, hogy részvényeiket a fent kitűzött záró határidőig, vagyis 1912 február 20-ig az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutassák és a fizetendő összeg első részletét teljesítsék, mivel ezen határidő letelte után az elővételi jog nem gyakorolható.

Nagyvárad, 1912. január 24.

Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság  
Igazgatósa.

## Bámulatba ejt mindenkit az „ILLATSZER KIRÁLY” árai!

Körözspart, Lévay-palota.

Figyeljen az árakra.

1 üveg Odol	74 kr.
1 » francia szájviz	25 »
1 » száj szagtalantó	50 »
1 tubus dr Heyder fogerém	50 »
1 » Thymol	20 »
1 » Stomatín	20 »
1 » téglgy Odontin fogpaszta	55 »
1 drb Odontin betét	35 »
1 üveg Pixavon	98 »
1 üveg Bay Rum	35 »
1 » Vera Viollette brillantín	30 »
1 » francia brillantín	15, 22, 35 »
1 » folyékony brillantín	50 »
1 » valódi dió olaj	15 »
1 » » » kivonat	75 »
1 drb bajuszkötő	15, 20 85 »

1 üveg Kerpel kézfinomító	88 kr.
1 téglgy Margit krém	40 »
1 » Diana krém	65 »
1 drb Dianna szappan	65 »
1 dob Leichner puder	88 »
1 üveg amerikai petrol	1 frt 20 »
1 » Emke hajszesz hajhullás ellen	1 frt »
1 fekete champos	12 »
1 rud rozsa Glycerin szappan	20 »
3 drb francia ibolya szappan	50 »
1 » Kielhauser ibolya glicerin szappan	28 »
1 » Speick szappan	28 »
1 » Windsor szappan	88 »
1 tubus kaloderma	28 »
1 » Beloderma kézfinomító	20 »
1 üvegtéglgy tejcrém	20 »

1 csomag eredeti Gillette kés	1 frt 35 kr
1 Gillette utánzatú borotva készlet	1 » 50 »
1 valódi serté hajkefe	70 »
1 dublé bajuszkefe	20 »
1 valódi serté ruhakefe	45 »
1 körömkefe	05 »
1 surolókefe óriási	20 »
1 surolókefe kisebb	10 »
12 drb Royal angol cipő krém	96 »
1 drb cipőcrém-kefe kenőközzel	70 »
1 » cipőfényesítő flanel	20 »
1 » Jurigatem Zománc	80 »
1 mtr vörös gumiső	60 »
Egynegyed Ko Brunz watta	85 »

Gummi ágylepedő 6 féle minőség igen olcsón, mindennemű betegápolási cikk legolcsóbban, minden más itt fel nem sorolt pipere és háztartási cikkek legnagyobb választékban, igen olcsón! Saját zsebének ellensége, ha személyesen meg nem győződik az áráról.

Nincs vásárlási kényszer! Illatszerek kimérve a legmodernebb Odeurökből!

### Belépési felhívás.

A POLGÁRI TAKARÉK és SEGÉLY-SZÖVETKEZET  
Kossuth Lajos-utca 4. szám  
1912 január 1-én megnyitotta  
17-ik évtársulatát.

Az igazgatóság ez uton felhívja Nagyvárad város és Biharvármegye t. közönségét az új évtársulatba való belépésre. A belépés tetszésszerű száma törzsbetét jegyzésével történik, melyek mindegyike után hetenként 1 korona fizetendő a szövetkezet pénztárába. Vidéki tagok a befizetéseket postai csekk útján is eszközölhetik. Az új évtársulat 3 évig tart, melynek eltelté után a tagok az általuk ekként megtakarított tőkét az elért haszoneredményben való arányos részesedés mellett megkapják.

A szövetkezet célja, hogy tagjainak a heti befizetésekből tőkét gyűjtsön és hogy tagjai hitelének, keresetének és gazdálkodásának előmozdítása céljából nekik olcsó és kényelmes kölcsönöket nyújtson.

#### Kölcsönök adatainak:

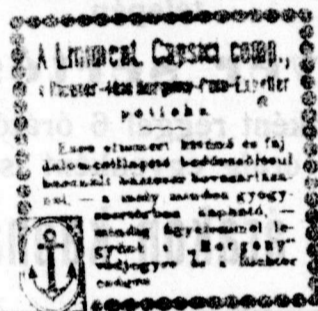
- a heti befizetések kilenczted része erejéig minden további biztosíték nélkül;
- ingatlanokra;
- elegendő biztosítékot nyújtó kézi zálogra;
- megfelelő kezesség mellett váltóra, kötelezvényre. A szövetkezetbe való belépés alkalmával törzsbetétenként 50 fillér beiratási díj fizetendő és egy heti részlet befizetése után már mindenki megkapja törzsbetét könyvecskéjét.

Az új évtársulatba belépők részére kölcsönök már most folyósíthatnak. *A kölcsönökről kiállított kötelezvények bélyeg- és illetékmentesek.*

A belépni szándékozók felkéretnek, hogy a felvétel iránt üzlethelyiségünkben (Kossuth Lajos-utca 4. sz.) mielőbb jelentkezni sziveskedjenek. Nagyvárad, 1911. december hó.

Tisztelettel

A Polgári takarékszövetkezet igazgatósága.



### Bükkfa parkett

fedélcserép, mész, cement, gipsz, fedéllemez, elszigetelőlemez, nád,

Budweissi kályhák  
Kondor Dezső

Nagyvárad, Nagypiac-tér 1. Telefon 969.

### Nagyvárad város

## VILLAMOS MŰVE

Iroda és raktár: NAGYVÁRAD, Vár-tér 1.

Értesítjük a t. közönséget, hogy a  
**Wolfram lámpák**

ára olcsóbb lett, **Wolfram** és egyéb izzólámpák nagy raktára **legolcsóbb áron** a közönség rendelkezésére áll. Telefon rendelésre ráfizetés nélkül házhoz szállítjuk.

**Egész éjjel ügyeletes szolgálat.**

**Költségvetések ingyen.**

Telefon szám 514.

Elvállaljuk villamos világi-tási és erőátviteli berendezések felszerelését.

**Csillárok,**

**ívlámpák**

állandóan nagy választékban kap-hatók.

**Villamos motorok**

1/4 lóerőtől minden nagyságban.

Főszerelő telefonja 55. sz.

# FÉLIX-FÜRDŐ

téli és nyári gyógyhely. Európa leggazdagabb kénes hév víz forrása. Víz hőfoka 49° C. 17 millió liter víz mennyiség. Csusz, köszvény, ischiás, izzadmányok és női betegségek ellen. 1909-ben 9200 beteg hagyta el gyógyultan, javultan a páratlanul hatásos fürdő gyógyforrásait. **Penzió rendszer október 1-től május hó 1-ig.** Elsőrendű ellátás, reggeli, ebéd, vacsora, fűtés, szoba világítás, egyszeri fürdés a Ferencz-fürdőbe pokróczozással hetenként **56 koronába** kerül.

A Viktor szálló folyosója össze van kötve a fürdővel. A folyosókon lévő kályhák állandóan fűtve vannak. Bármilyen időben meghülés veszélye nélkül lehet a kurát eredménnyel használni.

Posta, távirda, interurbán telefon, állandó gyógyszer-tár a fürdő telepen. Prospektust küld az igazgatóság.

**Biharmegyei Takarékpénztár.****Hirdetmény.**

A BIHARMEGYEI TAKARÉKPÉNZTÁR-nak 1912. évi január hó 28-án tartott rendes közgyűlése elhatározta, hogy az intézet részvénytőkéjét 3.600.000 koronáról 2000 drb 600 korona névértékű új részvény kibocsátása által

**4.800,000 koronára**

felemeli, mely új kibocsátású részvények az 1912. évi osztalékban már szintén részesednek. Ezen újonnan kibocsátandó részvényeket ezennel felajánljuk régi részvénybirtokosainknak és pedig a következő feltételek mellett:

I. Három régi részvényre egy új részvény vehető át.

II. A kibocsátási árfolyam 800 koronában állapítatik meg, amelyből 600 korona a részvénytőkére, 200 korona felpénzből a kibocsátási költségek levonása után fenmaradó összeg a tartalékalapok javára fog iratni.

III. Az új kibocsátású részvények a közgyűlés határozata szerint az 1912. évi osztalékban részesedvén a megállapított kibocsátási ár után 1912. évi január hó 1-től 6% kamat a befizetés napjáig szintén megterítendő az új részvények után.

IV. Az elővételi jog 1912. január 29-től február hó 29-ig bezárólag gyakorolható és pedig Nagyváradon az intézet pénztáránál, 1912. február 29-én (tul) az átvételi jog megszűnik.

Aki átvételi jogával élni kíván, tartozik a régi részvényeket, szelvényivek nélkül az intézet pénztáránál lebélyegzés végett bemutatni és egyidejűleg az első részletfizetést készpénzben teljesíteni, ami, valamint a későbbi befizetések ideiglenesen nyugtáztatnak. A régi részvények lebélyegzése után azonnal visszaadottnak.

V. A befizetések következőképpen teljesítendőek:

300 korona fizetendő a részvény lebélyegzése alkalmával.  
250 „ „ 1912. március 31-ig  
250 „ „ 1912. április 30-ig

és minden részletfizetésnél az 1912. január 1-től esedékes 6% kamat.

Szabadságában áll azonban a részvényeseknek több részletet, vagy valamennyit egyszerre a kitűzött határidő előtt is befizetni.

Részletfizetések késedelmissége, vagy elmulasztása az alapszabályok 3. §-ának alkalmazását vonja maga után.

**A Biharmegyei Takarékpénztár Igazgatósága.**

3. §. Azon részvényes, aki valamely befizetést a kitűzött határidőn túl teljesít, a késedelem idejére 6 százalékos késedelmi kamatot köteles fizetni. Ha azonban a befizetések a kitűzött határidő lejártá után 60 nap alatt sem történének meg, az igazgatóság a kiadott elismervényeket semmivé nyilvánítja, a késedelmes részvényesek pedig az eddig teljesített befizetéseiket elvesztik. Az ekként megsemmisített ideiglenes elismervények helyett az igazgatóság új részvények kibocsátását rendelheti el és ez esetben az ezzel érvénytelenített befizetések — hozzászámitva a névértéken felül elért többletet — a társaság tartalékalapját illetik.

Tisztelettel értesitem a n. érd. hölgyközönséget, hogy külföldi tanulmányutról visszatérve, megszereztem a külföldi modelleket,

a legújabb divat szerint úgy kosztümök, mint francia munkát és javításokat olcsó árban készítünk.

Szives megkeresést kér

**Kohn Simon**

női-szabó

Teleki-utca 40. Incze-ház.

A Biharmegyei Gazdák Áru- és Hitelintézete r.-t. sertéshizláló telepén

**kövér sertések**

naponként reggel 6 órától, d. u. 6 óráig egyenként is a

**napi árakon kaphatók.**

**Szalonna, plombozott lóhere, luczerna, búkőny, len és kendermag, árpa, zab kitűnő minőségben kapható. Gabona és termények vásárlása.**

Egyesült Biharmegyei Kereskedelmi Bank és Központi Takarékpénztár Részv.-társ. áruosztály.

Teleki-utca 3-ik szám, banképület.



**Fecském hova szállsz!**

stb. kuplékat katona és cigányzene játsza az

„EUFON“

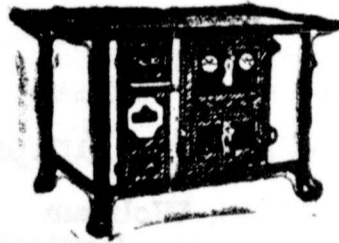
tölcsérszerű beszélgő gép, mely 5 legújabb duplalemezzel csak 40 korona. Wagner Hangszerkirály-nál, Budapest, József-körút 15. szám. — Gyorsjavító műhely. — Használt lemezeket becsérel. Fényképes árjegyzék ingyen.

Uradalmak, gazdaságok, községek ha jó kútat akarnak, forduljanak:

**Márkutz József**

villanyerőre berendezett épület és diszmulakatos ipartelepéhez

NAGYVÁRAD, Pereces-utca 9. szám.



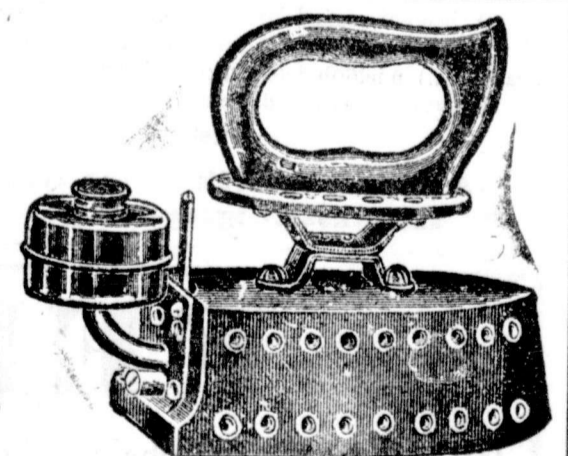
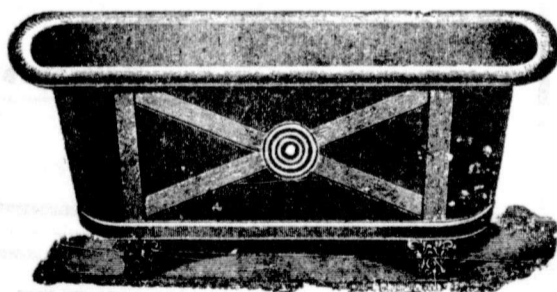
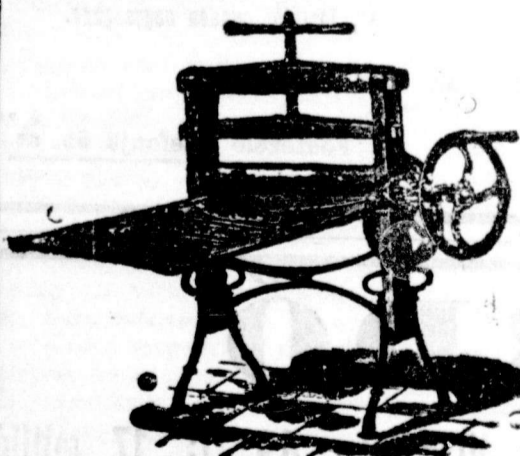
Szép, tartós és jól főző

**takaréktűzhelyek**

és lakatos tömegáruk állandó raktáron.

Drótkerítéseket a legjutányosabb áron készít.

Árjegyzék ingyen és bérmentve.



**Fürdőkádakból**

legnagyobb választék minden nagyságban.

Ruha mosó és mangorló gépek, modern konyha berendezések kizárólag

**TARSOLY és RISZTÓ**

különlegességek vaskereskedésében

Nagyvárad, Rákóczi-ut.

Telefon 390.

